

Приклади розрахунку середньої зарплати для відпускних

РОЗРАХУНКОВИЙ ПЕРІОД

У загальному випадку обчислення середньої зарплати для оплати часу відпусток або для виплати компенсації за невикористані відпустки проводиться виходячи з виплат за останні 12 календарних місяців роботи, що передують місяцю надання відпустки або виплати компенсації за невикористані відпустки (абз. 1 п. 2 Порядку № 100).

Приклад 1. *Працівник підприємства прийнятий на роботу 13.11.2017 р. З 08.11.2021 р. йому надано щорічну відпустку. Розрахунковим періодом є листопад 2020 року – жовтень 2021 року.*

Якщо працівник пропрацював на підприємстві менше року, то розрахунковим періодом буде фактичний час роботи, тобто з першого числа місяця після оформлення на роботу до першого числа місяця, в якому надається відпустка або виплачується компенсація за невикористану відпустку (абз. 2 п. 2 Порядку № 100).

Приклад 2. *Працівник прийнятий на роботу 12.07.2021 р. З 06.12.2021 р. йому надано щорічну відпустку.*

Середню зарплату обчислюємо за фактичний час роботи (з 1-го до 1-го числа), що передує місяцю надання відпустки. У нашому випадку розрахунковим періодом буде серпень 2021 року – листопад 2021 року.

Якщо працівника прийнято (оформлено) на роботу не з першого числа місяця, проте дата прийняття на роботу є першим робочим днем місяця, то цей місяць враховується до розрахункового періоду як повний місяць (абз. 2 п. 2 Порядку № 100)

Приклад 3. *Працівник прийнятий на роботу 04.01.2021 р. і йде в щорічну відпустку з 20.12.2021 р. На підприємстві 5-денний робочий тиждень з двома вихідними днями — субота і неділя. Розрахунковим періодом буде січень – листопад 2021 року, оскільки 4 січня — перший робочий день (1 січня – святковий день, 2 та 3 – субота та неділя, вихідні дні).*

Якщо у працівника відсутній розрахунковий період, або в розрахунковому періоді немає заробітку з законодавчих причин, середня зарплата обчислюється відповідно до абзаців третього – п'ятого пункту 4 цього Порядку, виходячи з окладу (МЗП).

Приклад 4. *Працівник прийнятий на роботу 15 листопада 2021 року. 20 грудня він звільняється.*

У працівника немає жодного повного відпрацьованого місяця роботи. Тож середню зарплату будуть обчислювати виходячи з окладу (МЗП).

СУКУПНИЙ ДОХІД В РОЗРАХУНКОВОМУ ПЕРІОДІ

Пунктом 3 Порядку № 100 передбачено, що при обчисленні середньої заробітної плати враховуються всі суми нарахованої заробітної плати згідно із законодавством та умовами трудового договору, крім визначених у пункті 4 цього Порядку. Крім того при обчисленні відпускної середньої зарплати до сукупного доходу включають виплати за час, протягом якого працівнику зберігається середній заробіток (за час попередньої щорічної відпустки, виконання державних і громадських обов'язків, службового відрядження, вимушеного прогулу тощо) та допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю.

А ось не включають виплати, перелічені у п. 4 Порядку № 100. Передусім це одноразові виплати, виплати до ювілеїв чи свят, матеріальна допомога, компенсація за невикористану відпустку тощо.

Приклад 5. Працівнику надано щорічну основну відпустку з 01.12.2021 р. тривалістю 24 календарних дні. У розрахунковому періоді (грудень 2020 року — листопад 2021 року) працівнику були нараховані основна зарплата в загальній сумі 175200 грн, відпускні за дні щорічної відпустки у вересні 2020 року — 11844,48 грн, матеріальна допомога на оздоровлення — 14600 грн та премія до ювілею — 4000 грн.

У розрахунку середньоденної зарплати візьмуть участь основна зарплата та відпускні за дні минулої відпустки. А ось матеріальній допомозі та премії до ювілею немає місяця в розрахунках (див. пп. «б» та «и» п. 4 Порядку № 100).

Середньоденна зарплата становитиме:

$$(175200 + 11844,48) : (365 - 11) = 528,37 \text{ (грн/к. дн.)}$$

Абзацом 2 п. 3 Порядку № 100 передбачено, що суми нарахованої заробітної плати, **крім премій** (в тому числі за місяць) та інших заохочувальних виплат за підсумками роботи за певний період, **враховуються у тому місяці, за який вони нараховані**, та у розмірах, в яких вони нараховані, без виключення сум відрахування на податки, стягнення аліментів тощо, за винятком відрахувань із заробітної плати осіб, засуджених за вироком суду до виправних робіт.

Це означає, що випадку несвоєчасного нарахування, наприклад, доплати за роботу у нічний час, надурочний час, за роботу у святковий (неробочий) день тощо донараховані суми складових заробітної плати мають бути віднесені до заробітку тих місяців, за який вони мали бути нараховані. Таким чином потрібно буде здійснити перерахунок середньої заробітної плати з урахуванням донарахованих сум складових заробітної плати (лист Мінекономіки від 10.09.2021 № 4711-06/45145-07).

Приклад 6. Відпустка з 20 грудня 2021 року. В розрахунковому періоді була нарахована зарплата в розмірі 250 000 грн. Крім того, у грудні 2021 року нарахували індексацію за червень-2021 – 77,18 грн., за липень—листопад 2021 року – по 80,89 грн, за грудень – 173,67 грн. Крім того січні 2021 року було нараховано індексацію за травень 2020 року – 100 грн.

Розрахунковий період – грудень 2020 – листопад 2021 року.

Абзацом 2 п. 3 Порядку № 100 передбачено, що суми нарахованої заробітної плати, крім премій (в тому числі за місяць) та інших заохочувальних виплат за підсумками роботи за певний період, враховуються у тому місяці, **за який вони нараховані**. Тому індексацію за липень-листопад 2021, нараховані у грудні, відносимо до заробітку липня-2021, за червень-2021 – до червня-2021, за серпень-2021 – до серпня, за вересень-2021 – до вересня 2021 року, за жовтень-2021 – до жовтня та за листопад-2021 – до листопада. Індексацію, нараховану у січні 2021 року за вересень 2020 відносимо до заробітку вересня, і її не враховуємо у розрахунку середньої зарплати, оскільки вересень 2020 не входить до розрахункового періоду.

Тобто в розрахунку середньої зарплати буде приймати участь така сума зарплати:

$$250\,000 + 77,18 + 80,89 \times 5 = 250\,481,63 \text{ (грн.)}$$

Розмір середньої зарплати складає:

$$250\,481,63 : (365 - 11) = 707,58 \text{ (грн.)}$$

$$\text{Сума відпускних: } 707,58 \times 24 = 16\,981,92 \text{ (грн.)}$$

Приклад 7. Відпустка з 13 вересня 2021 року тривалістю 14 к.днів. Заробіток за розрахунковий період вересень 2020 – серпень 2021 року становив 100 000 грн. У грудні 2021 нарахована індексація за липень-вересень 2021 – по 80,89 грн.

У вересні середня зарплата склала 100000 грн : (365-11) = 282,49 грн.

Сума відпускних: 282,49 грн x 14 к.дн. = 3954,86 грн.

Оскільки в грудні 2021 року була донарахована індексація за липень-вересень 2021 (по 80,89 грн), індексацію потрібно віднести до місяців, за які вона була нарахована та перерахувати середній заробіток.

Середня зарплата: (100 000 + 80,89 + 80,89 + 80,89) ÷ (365-11) = 283,17 грн.

Таким чином, у жовтні 2021 потрібно донарахувати відпускні в сумі:

(283,17 грн. – 282,49 грн.) x 14 дн. = 9,52 грн.

Приклад 8. Працівника прийняли на роботу 01.07.2021 р. Відпустка з 26.09.2021 р. тривалістю 14 к.днів. За липень 2021 нараховано зарплату за 17 р.дн. в сумі 6800 грн. У серпні 2021 року працівнику нараховано зарплату – 8800 грн. і лікарняні за липень – 1500 грн. За вересень 2021 нарахована зарплата – 8800 грн. і доплата за виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника за серпень – 2000 грн.

Розрахунковий період: липень-серпень 2021.

Лікарняні (1500) відносимо до заробітку липня, доплату за виконання тимчасово відсутнього працівника (2000) до заробітку серпня.

Заробіток за липень-серпень 2021: 6800 грн. + 1500 грн + 8800 грн + 2000 грн = 19100 грн.

Середньоденна зарплата: 19100 грн. : (31 + 31 – 1) = 313,11 грн.

Сума відпускних: 313,11 грн. x 14 к.дн. = 4383,54 грн

ВРАХУВАННЯ ПРЕМІЙ У РОЗРАХУНОК СЕРЕДНЬОЇ ЗАРПЛАТИ

У попередній редакції Порядку № 100 норма щодо віднесення виплат, до місяців, за які вона була нарахована, стосувалась усіх без виключення виплат, в тому числі й премій. У зв'язку з цим норми Порядку № 100 передбачали перерахунок виплат, раніше розрахованих виходячи із середнього заробітку, якщо після цього нараховували премію, у тому числі за місяці розрахункового періоду. Це правило вирішили виправити і спростити порядок врахування премій. Постановою КМУ від 01.09.2021 р. № 917 були внесені такі зміни в абз. 2 п. 3 Порядку № 100, якими кардинально змінено порядок включення премій (у тому числі за місяць) до розрахунку середньої зарплати.

Премії (в тому числі за місяць) та інші заохочувальні виплати за підсумками роботи за певний період під час обчислення середньої заробітної плати враховуються в заробіток періоду, який відповідає кількості місяців, за які вони нараховані, **починаючи з місяця, в якому вони нараховані.**

Для цього до заробітку відповідних місяців розрахункового періоду додається частина, яка визначається діленням суми премії або іншої заохочувальної виплати за підсумками роботи за певний період на кількість відпрацьованих робочих днів періоду, за який вони нараховані, та множенням на кількість відпрацьованих робочих днів відповідного місяця, що припадає на розрахунковий період.

Таким чином, якщо були нараховані відпускні, а згодом працівнику нараховували премію за попередні періоди, які входили до розрахункового періоду, перераховувати у зв'язку з нарахуванням премії середню зарплату не потрібно.

Приклад 9. Відпустка з 13 вересня. Премії нараховуються у поточному за попередній місяць. У вересні 2021 нарахували премію за серпень 2021 у сумі 3600 грн. У вересні 2020- серпні 2021 нараховано зарплату в сумі 92 000 грн.

Розрахунковий період: вересень 2020-серпень 2021.

Середня зарплата: $(92\ 000 + 3600) : (365 - 11) = 270,06$ грн.

Приклад 10. Працівник був у відпустці з 6 грудня 2021 року. У розрахунковому періоді грудень 2020 – листопад 2021 нарахована зарплата склала 120 000 грн. Положенням про преміювання передбачена виплата квартальної премії. У грудні 2020 року була виплачена премія за 3 квартал 2020 року в сумі 3000 грн.

Премія нарахована за 3 квартал 2020 року (липень – вересень) в сумі 3000 грн не включається до розрахунку середньої зарплати, оскільки ці місяці не включаються до розрахункового періоду.

Сумарний заробіток: $120\ 000$ грн. – 3000 грн. = $117\ 000$ грн.

Середня зарплата: $117\ 000$ грн : $(365 - 11) = 330,51$ грн.

Приклад 11. Працівник у відпустці з 6 по 19 вересня 2021 року. В розрахунковому періоді (вересень 2020- серпень 2021) нарахована зарплата в розмірі 135 000 грн. Крім того у вересні 2020 р. нарахована премія за 3 квартал – 4500 грн.

Всього відпрацьовано днів за 3 квартал: 22 р.дн. + 21 р.дн. + 22 р.дн. = 65 р.дн.

Премію за 3 квартал 2020 року слід розподілити та віднести до відповідних місяців розрахункового періоду. В розрахунок буде включена частина премії за 3 квартал та віднесена до вересня, оскільки він є місяцем розрахункового періоду. Розрахуємо частку премії:

Вересень: $(4500$ грн. ÷ 65 р.дн.) × 22 р.дн. = $1523,08$ грн.

Сумарний заробіток за розрахунковий період: 135000 грн. + $1523,08$ грн = $136\ 523,08$ грн.

Середня зарплата: $136\ 523,08$: $(365 - 11) = 385,66$ грн.

Приклад 12. Працівник був у відпустці з 4 жовтня 2021 року. У розрахунковому періоді жовтень 2020 – вересень 2021 нарахована зарплата склала 120 000 грн. Положенням про преміювання передбачена виплата квартальної премії. У листопаді 2021 року була виплачена премія за 3 квартал 2021 року в сумі 9000 грн.

Середня зарплата для відпускних становить: $120\ 000$ грн : $(365 - 11) = 338,98$ грн.

Премія нарахована за 3 квартал 2021 року (липень – вересень), в сумі 3000 грн не включається до розрахунку середньої зарплати, оскільки вона була нарахована в листопаді 2021. Перерахунок відпускних не проводимо.

Зверніть увагу! Мінекономіки пропонує інший підхід до врахування премій у розрахунку середньої зарплати (лист від 10.09.2021 № 4711-06/45145-07).

«При обчисленні середньої заробітної плати всі види премій, в тому числі й за місяць, враховуються частинами шляхом додавання до заробітку працівника частини премії протягом тієї кількості місяців, за який вони нараховані (за місяць - місяць, за квартал - три місяці, за півріччя - шість місяців, за рік - дванадцять місяців тощо), починаючи з місяця їх нарахування. <...>

Тобто для визначення частини премії, яка враховується при обчисленні середньої заробітної плати, необхідно суму нарахованої працівнику премії розділити на кількість відпрацьованих працівником робочих днів в тому періоді, за який премія нарахована, та помножити на кількість відпрацьованих працівником робочих днів в місяцях розрахункового періоду, до якого відноситься премія з урахуванням положень частини першої абзацу третього пункту 3 Порядку.»

Тобто за їх думкою, нараховані премії потрібно відносити наперед, починаючи з місяця, в якому вони були нараховані. Тобто, якщо нарахували у вересні премію за 3 квартал (за липень, серпень, вересень), то таку премію відносимо до таких місяців: до вересня, до жовтня та до листопада.

При цьому для розподілу потрібно поділити всю суму премії на кількість відпрацьованих днів періоду, за який вона нарахована (тобто у нашому прикладі на відпрацьовані дні у 3 кварталі), та помножити на відпрацьовані дні місяців розрахункового періоду, до яких вона відноситься (на відпрацьовані дні вересня, жовтня та листопада). Тобто застосовувати перспективний розрахунок.

На нашу думку такий розподіл не вірний. Наведемо приклади включення премій за позицією Мінекономіки

Приклад 13. Відпустка з 01.10.2021. У вересні нараховано премію за серпень – 1000 грн. У серпні відпрацьовано 2 р.дн., у вересні – 22.

Премію включаємо починаючи з вересня пропорційно робочим дням тобто премію за серпень відносимо до вересня. Але суму премії потрібно перерахувати. Сума премії, яку потрібно врахувати при розрахунку середньої зарплати, складає: $1000 \text{ грн.} \div 2 \text{ р.дн. серпня} \times 22 \text{ р.дн. вересня} = 11000 \text{ грн.}$

Приклад 14. Відпустка з 01.10.2021. Премія за вересень – 8800 грн., нарахована в жовтні 2021. У вересні відпрацьовано 22 р.дн., у жовтні – 3 р.дн.

Премія включається починаючи з жовтня такому розмірі:
 $8800 \text{ грн.} \div 22 \text{ р.дн.} \times 3 \text{ р.дн.} = 1200 \text{ грн.}$

Приклад 15. Щорічна відпустка почалася з 6 вересня 2021. У вересні нарахована премія за 1 півріччя – 9000 грн. Розрахунковий період: вересень 2020-серпень 2021.

На нашу думку премія за 1 півріччя враховується до кожного місяця з січня по червень 2021 пропорційно відпрацьованим дням. Але за перспективним розрахунком за версією Мінекономіки премія враховується з вересня 2021 по лютий 2022 (6 місяців) – за пропорційним розрахунком.

КІЛЬКІСТЬ ДНІВ В РОЗРАХУНКОВОМУ ПЕРІОДІ

Із загальної кількості днів в розрахунковому періоді виключають:

- святкові та неробочі дні, визначені статтею 73 КЗпП (СД);
- час, протягом якого працівник згідно із законодавством не працював і за ним не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду.

Приклад 16. Працівник іде в щорічну відпустку на 14 календарних днів з 01.12.2021 р. Розрахунковим періодом для оплати відпустки є грудень 2020 – листопад 2021 року. У цьому періоді працівник перебував у відпустці без збереження зарплати у зв'язку з карантином з 01.07.2021 р. по 31.07.2021 р. Сума зарплати, нарахована працівникові за розрахунковий період, становить 125 800 грн.

1. Визначимо кількість календарних днів, що беруть участь у розрахунку середньої зарплати: $365 - 11 - 31 = 323$ (к. дн.),
де 365 — кількість календарних днів у розрахунковому періоді;
11 — кількість святкових і неробочих днів у розрахунковому періоді;
31 — кількість днів відпустки без збереження заробітної плати за розрахунковий період.
2. Розрахуємо середньоденну зарплату: $125\,800 : 323 = 389,47$ грн.
3. Обчислимо суму відпускних становить: $389,47 \times 14 = 5452,58$ грн.

Приклад 17. Працівник іде в щорічну основну відпустку з 01.12.2021 р. на 24 к. дн. Розрахунковим періодом є грудень 2020 – листопад 2021 року. З 01.03.2021 р. по 31.03.2021 р. працівник не працював у зв'язку з простоєм і отримав за цей час оплату в розмірі 2/3 окладу. Заробітна плата, нарахована за розрахунковий період, становить 108 000 грн, у тому числі за час простою — 5800 грн.

1. Визначимо кількість календарних днів у розрахунковому періоді:
 $365 - 11 - 30 = 324$ (к. дн.),
де 365 — кількість календарних днів у розрахунковому періоді;
11 — кількість святкових і неробочих днів у розрахунковому періоді;
30 — кількість календарних днів простою.
На період простою 31 календарних днів припадає 1 святковий день — 8 березня. Цей день ми вже врахували в 11 святкових днях. Повторно його не враховуємо.
2. Розрахуємо середньоденну зарплату:
 $(108000 - 5800) : 324 = 315,43$ грн.
3. Визначимо суму відпускних: $315,43 \times 24 = 7570,32$ грн.

РОЗРАХУНОК З ОКЛАДУ ЧИ МЗП

Якщо у працівника немає жодного повного відпрацьованого місяця або протягом всього розрахункового періоду працівник не працював згідно із законодавством без збереження (з частковим збереженням) зарплати; або в місяці прийняття на роботу відбувається подія, з якою пов'язана необхідність розрахунку середньої зарплати, розрахунок середньої зарплати проводимо виходячи з окладу чи МЗП (якщо оклад < МЗП). Для цього Порядком № 100 передбачений спеціальний алгоритм:

1. Обчислюємо умовний дохід працівника за дванадцять місяців (оклад $\times$ 12 місяців = умовний дохід).
2. Розраховуємо середньоденну заробітну плату ($ЗП_{ср} = \text{умовний дохід} : \text{календарні дні за мінусом святкових/неробочих днів}$).

Приклад 18. Працівника прийнято на роботу з 6 вересня 2021 року. 18 жовтня 2021 він звільняється. Оклад працівника 10000 грн.

1. Визначаємо умовний дохід за 12 місяців, що передують жовтню 2021 (жовтень 2020 – вересень 2021):
 $10000 \text{ грн} \times 12 \text{ місяців} = 120000 \text{ грн}$.
2. Обчислюємо середньоденну зарплату за такий розрахунковий період:
 $120000 \text{ грн} : (365 - 11) = 338,98 \text{ грн}$.

Приклади розрахунку середньої зарплати за 2 місяці

Приклад 19. *Працівник працює на підприємстві з 2019 року. В грудні 2021 року його направлено у відрядження.*

Працівник відпрацював більше 2 календарних місяців. Розрахунковим періодом є останні 2 календарні місяці роботи, що передують події, з якою пов'язана виплата (абз. 3 п. 2 Порядку № 100)

Розрахунковий період – жовтень – листопад 2021 року.

Приклад 20. *В грудні 2021 року працівник (не держслужбовець) направлений у відрядження. У жовтні 2021 він перебував у відпустці, в листопаді 2021 року – хворів, тобто за ці місяці немає жодного відпрацьованого дня.*

Якщо протягом останніх 2 календарних місяців, що передують події, з якою пов'язана виплата, працівник не працював, розрахунковим періодом будуть попередні 2 місяці роботи (абз. 4 п. 2 Порядку № 100)

Отже, розрахунковим періодом буде серпень – вересень 2021 року.

Приклад 21. *Працівник працює на підприємстві з 08.02.2021 р. З 15.03.2021 р. його направлено у відрядження.*

Працівник відпрацював менше 2 календарних місяців, тож розрахунковим періодом є 2 місяці, що передують місяцю, в якому відбувається відповідна подія. При цьому розрахунок проводимо за фактично відпрацьований час протягом 2 місяців, що передують місяцю, в якому відбувається відповідна подія

Розрахунковий період: січень – лютий 2021 року, розрахунок проводимо з виплат за період 08.02.2021 – 28.02.2021 р.

Приклад 21. *Працівник працює на підприємстві з 11.01.2021 р. З 15.03.2021 р. його направлено у відрядження.*

Розрахунковий період: січень – лютий 2021 року, розрахунок проводимо з виплат за період 11.01.2021 – 28.02.2021 р.

Приклад 22. *Працівника прийнято на роботу на підприємство з 22.12.2021 р. З 24.12.2021 р. його направлено у відрядження. Умовами трудового договору йому встановлено оклад 10000 грн та надбавку за складність та напруженість в роботі (50% від окладу).*

Розрахунковий період: жовтень – листопад 2021 року. В ньому працівник заробітку немає (тобто фактично у працівника відсутній розрахунковий період). Середню зарплату розраховуємо виходячи з окладу 10000 грн.

Приклад 23. *Працівника направлено у відрядження у березні 2022 року. У січні – лютому він хворів. У листопаді – грудні 2021 року перебував у відпустці без збереження зарплати. Оклад працівника – 8000 грн.*

Якщо протягом останніх 4 місяців не працював з поважних причин (був у простої, хворів і був у відпустці), розрахунок робимо виходячи зі встановленої працівникові тарифної ставки, посадового окладу чи МЗП (п. 2 Порядку № 100).

В періоді з листопада 2021 року по лютий 2022 року працівник не мав жодного відпрацьованого дня, тобто в розрахунковому періоді немає заробітку для обчислення середньої зарплати. В цьому випадку середню зарплату розраховуємо виходячи з окладу працівника – 8000 грн.

Приклад 24. Працівника направлено у відрядження з 15 по 17 грудня 2021 року. В розрахунковому періоді (жовтень – листопад 2021 року) йому нараховано: оклад – 18000 грн., надбавка за складність та напруженість в роботі – 9000 грн., а також відпускні в сумі 5000 грн.

Оклад та надбавку включаємо до сукупного доходу, а відпускні – ні, оскільки їх не включають до розрахунку середньої зарплати за 2 місяці. Це прямо передбачено Порядком № 100.

Таким чином, до розрахунку включається дохід в сумі 27000 грн (18000 оклад + 9000 надбавка).

Приклад 25. Працівника направлено на курси підвищення кваліфікації з 15 грудня 2021 року. В розрахунковому періоді жовтень – листопад 2021 року йому було нараховано:

- жовтень: оклад – 10000 грн;

- листопад: оклад – 10000 грн. та премію за листопад в сумі 3000 грн.

Кількість відпрацьованих працівником у розрахунковому періоді днів — 42, у тому числі за жовтень — 20, за листопад — 22.

Розрахуємо суму премії, яка візьме участь у розрахунку середньої зарплати:

$3000 : 22 \times 22 = 3000$, тобто вся сума премії, нарахована в листопаді, приймає участь в розрахунку.

Розрахуємо середньоденну зарплату:

$(10000 \text{ оклад жовтня} + 10000 \text{ оклад листопада} + 3000 \text{ премія}) : 42 = 547,62$ (грн.).

Приклад 26. Працівнику розраховують середню зарплату за 2 місяці. В розрахунковому періоді (жовтень – листопад 2021 року) він з 4 по 8 жовтня хворів, з 15 по 28 листопада був у щорічній відпустці. Сума нарахованої зарплати складала:

жовтень: 10000 грн, в т.ч. оклад 8000 грн, лікарняні – 2000 грн;

листопад: 10500 грн, в т.ч. оклад 6500 грн, відпускні – 5000 грн.

Дні, що не відпрацьовані у зв'язку з перебуванням у відпустці та тимчасовою непрацездатністю, не враховують при розрахунку середньої зарплати за 2 місяці. Будуть враховані лише фактично відпрацьовані дні: 15 р.дн. жовтня + 12 р.дн. листопада = 27 р.дн.

Також не враховуємо до розрахунку лікарняні (2000 грн) та відпускні (5000 грн).

Розрахуємо середню зарплату:

$(8000 + 6500) : 27 = 537,04$ грн.

Приклад 27. Працівника прийнято на роботу 06.12.2021 р. 22.12.2021 р. він здавав кров як донор, і був увільнений від роботи (додатковий день відпочинку не брав). Оклад працівника 7800 грн.

Фактичного розрахункового періоду у цій ситуації немає. Тож середню зарплату розраховуємо з окладу, встановленого працівнику. Крім того, відповідно до абз. 2 п. 8 Порядку № 100 ми беремо робочі дні за останні два календарні місяці, що передують місяцю, в якому відбувається подія, з якою пов'язана відповідна виплата, — тобто робочі дні за жовтень – листопад 2021 року. Загальна кількість р.дн. згідно з графіком роботи підприємства — 42 (20 жовтень + 22 листопад).

Розрахуємо середньоденну зарплату:

$7800 \times 2 : 42 = 371,43$ грн.

Приклад 28. Працівник звільнений у грудні 2021 року і йому нараховується вихідна допомога. Розрахунковим буде період роботи за жовтень – листопад. Кількість робочих днів за графіком підприємства становить: в жовтні 20, в листопаді – 22. При цьому працівнику був нарахований такий дохід:

жовтень: оклад за 10 робочих днів – 3200 грн., лікарняні (за період хвороби з 18 по 30 жовтня) – 3300 грн.

листопад: оклад за 22 робочих дні – 6400 грн.

1. Розрахуємо середньоденну зарплату (лікарняні до розрахунку не включаємо):

$$(3200 + 6400) : (10 + 22) = 300 \text{ грн.}$$

2. Середньомісячне число робочих днів у розрахунковому періоді складе:

$$(20 \text{ р.дн. жовтня} + 22 \text{ р.д. листопада}) : 2 = 21.$$

3. Сума вихідної допомоги становитиме:

$$300 \text{ грн} \times 21 = 6300 \text{ грн.}$$

Приклади розрахунку середньої для лікарняних/декретних

РОЗРАХУНКОВИЙ ПЕРІОД

Приклад 29. Працівника прийнято на роботу 18 червня 2018 року, страховий випадок настав у квітні 2021 року.

Відповідно до п. 25 Порядку № 1266 розрахунковим періодом, за який обчислюється середня заробітна плата, є 12 календарних місяців перебування у трудових відносинах (з першого до першого числа) за останнім основним місцем роботи застрахованої особи, що передують місяцю, в якому настав страховий випадок.

Розрахунковим буде період з 1 квітня 2020 року по 31 березня 2021 року.

Приклад 30. Працівника прийнято на роботу 17 серпня 2021 року, страховий випадок настав у жовтні 2021 року.

Якщо застрахована особа перебувала у трудових відносинах менше 12 календарних місяців за останнім основним місцем роботи, розрахунковий період визначається за фактично відпрацьовані календарні місяці, але знову ж таки з першого до першого числа (п. 26 Порядку № 1266).

Розрахунковим буде період з 1 вересня 2021 року по 30 вересня 2021 року.

Приклад 31. Працівника прийнято на роботу 2 серпня 2021 року (перший робочий день місяця), страховий випадок настав у грудні 2021 року.

Зверніть увагу на прив'язку місяця «з першого до першого числа», тобто якщо працівника прийнято на роботу 2 числа місяця, але в перший робочий день місяця, такий місяць в розрахунковий період НЕ включається.

Розрахунковим буде період з 1 вересня 2021 року по 30 листопада 2021 року.

Приклад 32. Працівника прийнято на роботу 22 вересня 2021 року, а страховий випадок настав 12 жовтня 2021 року.

У разі коли застрахована особа перебувала у трудових відносинах менше ніж календарний місяць за останнім основним місцем роботи, розрахунковий період визначається за фактично відпрацьований час, але в календарних днях, перед настанням страхового випадку (п. 27 Порядку № 1266).

Розрахунковим буде період з 22 вересня по 11 жовтня 2021 року включно.

Приклад 33. *Працівника прийнято на роботу 4 жовтня 2021 року, а страховий випадок настав 26 жовтня 2021 року.*

Розрахунковим буде період з 4 по 25 жовтня включно.

Приклад 34. *Працівник хворів з 11 по 22 жовтня 2021 року. Розрахунковий період: жовтень 2020 – вересень 2021. У липні 2021 року він з 1 по 17 липня 2020 року хворів.*

Тимчасова непрацездатність належить до поважних причин у розумінні Порядку № 1266. Тому дні хвороби працівника виключаємо із загальної кількості календарних днів. Кількість днів у розрахунковому періоді, що візьме участь у розрахунку середньоденної зарплати, становитиме $365 - 17 = 348$.

Приклад 35. *Працівник захворів у грудні 2021 року. В розрахунковому періоді (грудень 2020 – листопад 2021) працівнику був нарахований дохід в розмірі 150 000 грн, в тому числі оклад 90 000 грн., надбавка 45 000 грн, відпускні – 12 500 грн та лікарняні – 2 500 грн. (10 к.дн.хвороби)*

У пункті 3 Порядку № 1266 визначено, що середньоденна заробітна плата обчислюється з нарахованої у розрахунковому періоді заробітної плати, на яку нарахований ЄСВ. Не включаються в сукупний дохід виплати, які не називаються «заробітна плата», а саме: сума допомоги з тимчасової втрати працездатності, сума допомоги по вагітності та пологам, сума винагороди за договором цивільно-правового характеру. Отже, в розрахунку середньої непрацездатної зарплати не приймають участь лікарняні. Тому середню будемо обчислювати з доходу 147 500 грн (150 000 - 2 500).

Середня зарплата складає:

$147\,500 : (365 - 10) = 415,49$ грн

Приклад 36. Розрахуємо денну зарплату працівника, який надав листок непрацездатності:

Сукупна кількість календарних днів у розрахунковому періоді (КДрп) – 175 к.д.

Сукупний дохід в розрахунковому періоді (ЗПрп) – 41000 грн.

Розмір для середнього заробітку, який залежить від страхового стажу, становить 60%

Денна заробітна плата складає $140,57$ грн. $(41000 \text{ грн.} / 175 \text{ к.д.} \times 60\%)$

Приклад 37. Розрахуємо денну зарплату працівника, який надав листок непрацездатності по вагітності та пологам:

Сукупна кількість календарних днів у розрахунковому періоді (КДрп) – 175 к.д.

Сукупний дохід в розрахунковому періоді (ЗПрп) – 41000 грн.

Розмір для середнього заробітку, який не залежить від страхового стажу, становить 100%

Денна заробітна плата складає $234,29$ грн. $(41000 \text{ грн.} / 175 \text{ к.д.})$

Приклад 38. Застрахована особа захворіла у грудні 2021 року.

Розрахунковим періодом є грудень 2020 — листопад 2021 року. Дані для розрахунку наведено в таблиці.

Місяці розрахункового періоду	Кількість календарних днів у місяці	Кількість календарних днів, що беруться до розрахунку	Нарахована заробітна плата (гривень)	Заробітна плата, що включається до розрахунку середньоденної заробітної плати (гривень)
Грудень-2020	31	31	10000	10000
Січень-2021	31	31	10000	10000
Лбтий-2021	28	28	20000	20000
Березень-2021	31	31	20000	20000
Квітень-2021	30	30	30000	30000
Травень-2021	31	31	30000	30000
Червень-2021	30	30	40000	40000
Липень-2021	31	21 (10 .кд. працівник хворів)	40000 (в т.ч. лікарняні 10000)	30000
Серпень-2021	31	31	50000	50000
Вересень-2021	30	30	90000	90000
Жовтень-2021	31	31	100000	90000
Листопад-2021	30	30	100000	90000
ВСЬОГО	365	355	540000	510000

До розрахунку «середньої» включаємо зарплату в сумі, що потрапила до бази нарахування ЄСВ, а саме, 15 мінімальних зарплат – це максимальне обмеження, на яке нараховується ЄСВ.

Максимальна величина бази нарахування ЄСВ дорівнює:

- у січні — серпні 2020 року — 70845 грн;
- у вересні — грудні 2020 року — 75000 грн;
- у січні – листопаді 2021 року – 90000 грн;
- у грудні 2021 року – 97500 грн.

Якщо в місяцях розрахункового періоду нарахована зарплата у місяці перевищує таку максимальну базу, тоді до розрахунку сукупного доходу можемо включати заробітну плату, яка не перевищує визначену межу.

Так, зарплата в жовтні та листопаді 2021 року була нарахована в розмірі по 100 000 грн, тож до розрахунку лікарняних включаємо зарплату в сумі по 90000 грн. (6000 грн x 15).

Також не включаємо до розрахунку лікарняні (10000 грн).

Таким чином, сукупний дохід, який враховуємо до розрахунку становить 510000 грн.

Середня зарплата становить:

$$510000:355 = 1436,62 \text{ грн.}$$

Приклад 39. Працівник хворів в грудні 2021. Загальний зарбіток за розрахунковий період становить 400000 грн. В розрахунковому періоді працівник повний місяць хворів (з 1 по 31 березня 2021 року). Йому в цьому місяці було нараховано матеріальну допомогу (оподатковувану ЄСВ) в сумі 5000 грн. , а лікарняні за березень в сумі 8000 грн нараховані в квітні 2021.

Зарплатні виплати, що були нараховані в місяцях, повністю невідпрацьованих з поважних причин, виключаємо із загальної суми зарплати, що бере участь у розрахунку «середньої». При обчисленні середнього заробітку дні тимчасової непрацездатності і сума лікарняного (8000 грн) виключаються з розрахунку. Що стосується оподатковуваної матеріальної допомоги, то вона також має бути виключена в повній сумі з розрахунку, оскільки усі дні такого місяця не приймають участі у розрахунку середнього заробітку.

Якщо б працівник хворів по 30 березня включно, а 31 березня вийшов на роботу, то цей день включається до сукупної кількості днів, і нарахована сума матеріальної допомоги тоді в повному обсязі включається до розрахунку.

Таким чином, середня зарплата становить:

$(400000 - 8000 \text{ лікарняні} - 5000 \text{ матдопомога}) : (365 - 31) = 387000 : 334 = 1158,68 \text{ грн.}$

Приклад 40. Працівник був прийнятий на роботу 6 жовтня 2021 року. В грудні 2021 року він захворів (хвороба тривала 5 днів). Страховий стаж загальний – 4 роки і 5 місяців, за останні 12 місяців – більше 6 місяців. Дані для розрахунку наведено в таблиці.

Місяці розрахункового періоду	Кількість календарних днів у місяці	Кількість календарних днів, що беруться до розрахунку	Нарахована заробітна плата (гривень)	Заробітна плата, що включається до розрахунку середньоденної заробітної плати (гривень)
Жовтень-2021	26	-	70000	-
Листопад-2021	30	30	100000	90000
ВСЬОГО	56	30	170000	90000

Розрахунковий період – листопад 2021 року, оскільки в жовтні працівник прийнятий в середині місяця. Тож цей місяць (Як дні, так і зарплата) до розрахунку не включається.

Що стосується зарплати за листопад, то до розрахунку «середньої» включаємо зарплату в сумі, що потрапила до бази нарахування ЄСВ, а саме, 15 мінімальних зарплат – це максимальне обмеження, на яке нараховується ЄСВ. Так, зарплата в листопаді 2021 року була нарахована в розмірі 100 000 грн, тож до розрахунку лікарняних включаємо зарплату в сумі по 90000 грн. (6000 грн x 15).

Середня зарплата становить:

$90\,000 : 30 = 3000,00 \text{ грн.}$

Але для правильного розрахунку лікарняних слід застосувати обмеження щодо середньої зарплати. Так, при розрахунку лікарняних/декретних середня зарплата не може перевищувати максимальну величину бази нарахування ЄСВ в розрахунку на 1 календарний день. Це прямо зазначено в п. 4 Порядку № 1266.

Величину обмежувача знаходимо так: розмір максимальної величини бази нарахування ЄСВ, установлений для останнього місяця розрахункового періоду, ділимо на середньомісячну кількість календарних днів (30,44).

Для визначення Омакс беремо листопад-2021 і обмеження 90 000 грн., ділимо на 30,44, отримуємо 2956,64 грн. – це і є Омакс, яку необхідно порівняти із ЗПср.

Фактична середня зарплата більша за обмежувач ($3000 > 2956,64$), тож для розрахунку лікарняних застосовується середню 2956,64 грн.

Знайдемо денну виплату. Оскільки загальний страховий стаж працівника 4 роки та 5 місяців, лікарняні оплачуємо в розмірі 60%.

Денна виплата складає:

$$2956,64 \times 60\% = 1773,98 \text{ грн}$$

Сума лікарняних:

$$1773,98 \text{ грн} \times 5 \text{ к.дн.} = 8869,90 \text{ грн.}$$

Приклад 41. Працівник хворів з 8 по 16 листопада 2021 року (9 к. дн.). У розрахунковому періоді (листопад 2020 року — жовтень 2021 року) йому нараховано зарплату — 750 000 грн. Загальний страховий стаж — 7 років та 2 місяця. Страховий стаж за останні 12 місяців — більше 6 місяців. Максимальна величина бази нарахування ЄСВ в останньому місяці розрахункового періоду жовтні 2021 року — 90000 грн.

Сума середньоденної зарплати становить:

$$750000 : 365 = 2054,79 \text{ (грн).}$$

Визначаємо обмежуючий показник:

$$90000 : 30,44 = 2956,64 \text{ (грн).}$$

Фактична середньоденна зарплата нижча за обмежуючий показник ($2054,79 < 2956,64$). Тому розрахунок лікарняних проводимо з фактичної середньоденної зарплати. Обчислюємо денну виплату:

$$2054,79 \times 70 : 100 = 1438,35 \text{ (грн)}$$

Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності становить:

$$1438,35 \text{ грн} \times 5 \text{ к. дн.} = 7191,75 \text{ (грн).}$$

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності становить:

$$1438,35 \text{ грн} \times 4 \text{ к. дн.} = 5753,40 \text{ (грн).}$$

Приклад 42. Працівника прийнято на роботу з 15 січня 2021 року. Він хворів з 8 по 16 листопада 2021 року (9 к. дн.). У розрахунковому періоді (лютий — жовтень 2021 року) йому нараховано зарплату — 810 000 грн. Загальний страховий стаж — 7 років та 2 місяця. Страховий стаж за останні 12 місяців — більше 6 місяців. Максимальна величина бази нарахування ЄСВ в останньому місяці розрахункового періоду жовтні 2021 року — 90000 грн.

Сума середньоденної зарплати становить:

$$810000 : 273 = 2967,03 \text{ (грн).}$$

Визначаємо обмежуючий показник:

$$90000 : 30,44 = 2956,64 \text{ (грн).}$$

Фактична середньоденна зарплата більша за обмежуючий показник ($2967,03 > 2956,64$). Тому розрахунок лікарняних проводимо виходячи з обмежувального показника. Обчислюємо денну виплату:

$$2956,64 \times 70 : 100 = 2069,65 \text{ (грн)}$$

Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності становить:

$$2069,65 \text{ грн} \times 5 \text{ к. дн.} = 10348,25 \text{ (грн).}$$

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності становить:

$$2069,65 \text{ грн} \times 4 \text{ к. дн.} = 8278,60 \text{ (грн).}$$

Приклад 43. Працівника прийнято на роботу з 16 серпня 2021 року. З 22 по 30 листопада 2021 року хворів (9 к. дн.). Розрахунковий період: вересень — жовтень 2021 року (61 к. дн.). Загальний страховий стаж працівника — 4 роки.

Страховий стаж за останні 12 місяців — менше 6 місяців. Сума зарплати у розрахунковому періоді — 12200 грн.

Розраховуємо середньоденну зарплату:

$$12200 : 61 = 200 \text{ (грн/к. дн.)}$$

Загальний страховий стаж працівника — 4 роки. Тому денна виплата дорівнюватиме 60 % середньоденної зарплати:

$$200 \times 60 \% = 120 \text{ грн.}$$

$$6000 : 30,44 = 197,11 \text{ (грн/к. дн.)}$$

Денна виплата (120 грн) менше за обмежувач (197,11 грн), тому лікарняні розраховуємо за денною виплатою.

Оплати перших п'яти днів становить:

$$120 \text{ грн} \times 5 \text{ к.дн} = 600 \text{ грн.}$$

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності становить:

$$120 \text{ грн} \times 4 \text{ к.дн} = 480 \text{ грн.}$$

Приклад 44. *Працівника прийнято на роботу з 16 серпня 2021 року. З 22 по 30 листопада 2021 року хворів (9 к. дн.). Розрахунковий період: вересень — жовтень 2021 року (61 к. дн.). Загальний страховий стаж працівника — 4 роки. Страховий стаж за останні 12 місяців — менше 6 місяців. Сума зарплати у розрахунковому періоді — 21350 грн.*

Розраховуємо середньоденну зарплату:

$$21350 : 61 = 350 \text{ (грн/к. дн.)}$$

Загальний страховий стаж працівника — 4 роки. Тому денна виплата дорівнюватиме 60 % середньоденної зарплати:

$$350 \times 60 \% = 210 \text{ грн.}$$

$$6000 : 30,44 = 197,11 \text{ (грн/к. дн.)}$$

Денна виплата (210 грн) вища за обмежувач (197,11 грн). Тому застосовуємо обмежувач.

Оплати перших п'яти днів становить:

$$197,11 \text{ грн} \times 5 \text{ к.дн} = 985,55 \text{ грн}$$

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності становить:

$$197,11 \text{ грн} \times 4 \text{ к. дн} = 788,44 \text{ грн.}$$

Приклад 45. *Працівниця (основне місце, стаж більше 6 місяців) іде в декретну відпустку у грудні 2021 року (на 126 календарних днів). Її фактична середньоденна зарплата — 200 грн.*

Початок декретної відпустки припадає на грудень. Тому порівнювати фактичну денну виплату для розрахунку декретних потрібно із середньоденною зарплатою, розрахованою з розміру МЗП, що діє у грудні.

Розмір нижнього обмеження в цьому випадку становитиме:

$$6500 \text{ грн} : 30,44 = 213,53 \text{ грн.}$$

Сума денної виплати (вона ж сума фактичної середньоденної зарплати) працівниці менше зазначеної суми (200 грн < 213,53 грн).

А отже, розрахунок декретних здійснюємо виходячи з мінімальної середньоденної зарплати (213,53 грн).

Загальна сума декретних дорівнює:

$$213,53 \text{ грн} \times 126 \text{ к. дн.} = 26904,78 \text{ грн.}$$

Приклад 46. Працівниця надала листок по вагітності та пологах на 126 календарних днів (з 15 листопада 2021 р.). За даними додатку 9 страховий стаж за останні 12 місяців становить менше 6 місяців. Працівниця працевлаштована на підприємство 6 вересня 2021 року. Розрахунковим є період жовтень 2021 року (31 к.дн.). За цей період нарахована зарплата склала 23000 грн.

1. Розраховуємо середню зарплату (ЗПср): $23000 \text{ грн} : 31 \text{ к.дн} = 741,94 \text{ грн}$.
2. Обчислюємо середню зарплату із розрахунку мінімальної заробітної плати, встановленої у місяці настання страхового випадку: $6000 / 30,44 = 197,11 \text{ грн}$.
3. Обчислюємо середню заробітну плату із розрахунку двох мінімальних заробітних плат, у місяці настання страхового випадку: $((6000 \times 2) / 30,44) = 394,22 \text{ грн}$.
4. Порівнюємо три показники. Оскільки ЗПср (741,94 грн) перевищує Оспец макс (394,22 грн), допомогу по вагітності і пологах обчислюємо з максимального обмежувача (Оспец макс) 394,22 грн.
5. Сума допомоги по вагітності та пологах дорівнює: $394,22 \text{ грн} \times 126 \text{ к.дн} = 49671,72 \text{ грн}$.

Приклад 47. Працівника прийнято на роботу 8 листопада 2021 року. В цей день він захворів. Оклад працівника 12000 грн. Загальний страховий стаж більше 8 років, страховий стаж за останні 12 місяців більше 6 місяців.

Середню зарплату обчислюємо з окладу, встановленого працівнику (12000 грн). Середня зарплата дорівнює: $12000 \text{ грн} : 30,44 = 394,22 \text{ грн}$.